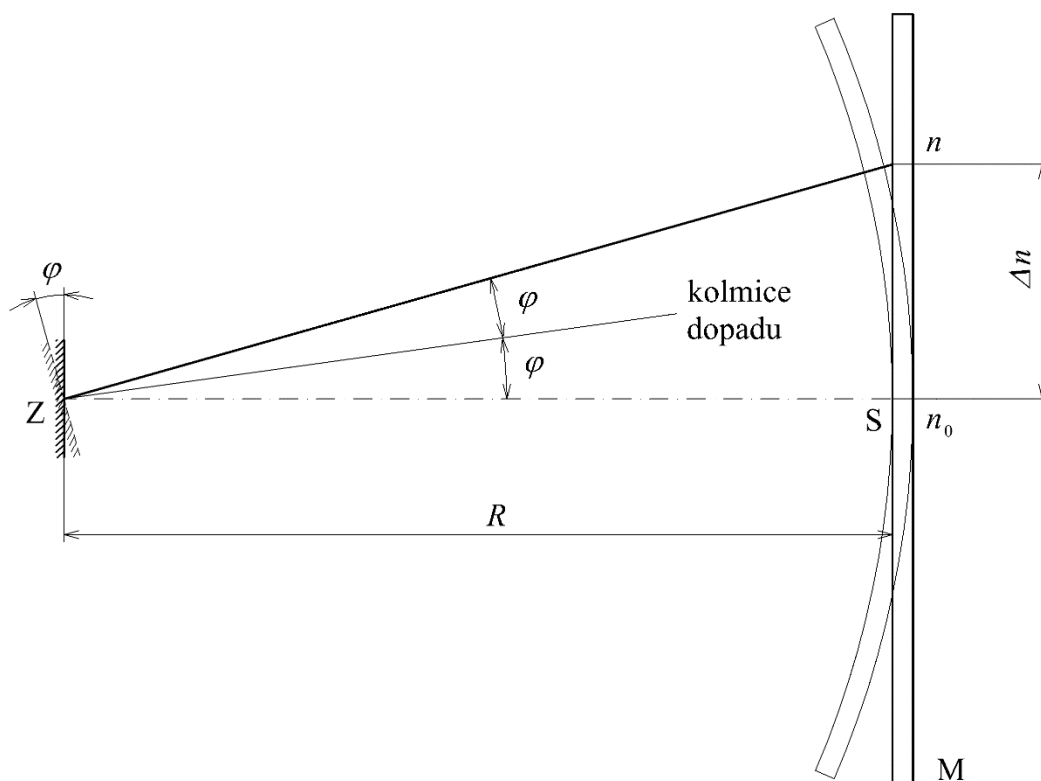

MĚŘENÍ MALÝCH ÚHLŮ – ZRCÁTKOVÁ METODA

Malé úhly lze odečítat pomocí zrcátka a stupnice. Chceme-li zjistit úhlové pootočení některé části přístroje, připevníme k ní zrcátko. Na zrcátko vyšleme světelný paprsek, který po odrazu zachytíme na stupnici, takže stočení zrcátka o úhel φ způsobí změnu směru paprsku odraženého od zrcátka o úhel 2φ . Schéma uspořádání zrcátkové metody je na obr. 1.

Kolmo na směr odraženého paprsku ve vzdálenosti R postavíme stupnici M a v rovnovážné poloze zachytíme stopu paprsku na stupnici v místě n_0 . Stočí-li se zrcátko Z z rovnovážné polohy o úhel φ , zachytíme stopu na stupnici v místě n .

Obr. 1

Pro vzdálenost $n - n_0$ platí vztah

$$\operatorname{tg} 2\varphi = \frac{n - n_0}{R} = \frac{\Delta n}{R} . \quad (1)$$

Je-li úhel φ malý (přibližně do 5°), můžeme $\operatorname{tg} 2\varphi$ nahradit velikostí úhlu 2φ v obloukové míře. Tato podmínka je splněna tehdy, je-li vzdálenost mezi stupnicí a zrcátkem alespoň 1 m. Vztah (1) lze přepsat do tvaru

$$\varphi = \frac{\Delta n}{2R} . \quad (2)$$

Použitím přibližného vzorce (2) vzniká pro úhel 5° chyba asi 1 %. Jako zdroj paprsků (světelný zdroj) se obvykle používá značková lampa nebo laserové ukazovátko. Pokud je zrcátko upevněno na soustavu konajících torzních kmity, je třeba k určení rovnovážných poloh n , n_0 odečíst tři po sobě následující krajní polohy světelné stopy a rovnovážné polohy určit pomocí vztahu

$$n = \frac{1}{2} \left[a_2 + \frac{1}{2} (a_1 + a_3) \right].$$